

Mandat for ekspertgruppe Vertskapsattraktivitet:

1. Bakgrunn og begrunnelse for etablering av ekspertgruppen

Prosess 21 er etablert av Nærings- og Fiskeridepartementet.

Hovedoppgaven for Prosess21 er å gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050 og samtidig legge til rette for at virksomheter i prosessindustrien har bærekraftig vekst i denne perioden.

Den globale karakteren til prosessindustrien medfører at bedriftene ofte gjør grundige vurderinger hvor i verden nye anlegg skal lokaliseres. Det er mange parametere som inngår i lokasjonsvurderingene, for eksempel: logistikk for råstoff og produkt, tilgang til energi, areal, vann og andre innsatsmidler, i tillegg til kostnader som lønns- og skattenivå. Kompetansetilgang og samarbeidspartnere er andre eksempel på viktige ressurser som skal inngå i totalvurderingen.

For at prosessindustrien skal ha bærekraftig vekst i Norge de kommende 30 år er det avgjørende at norske og utenlandske bedrifter ønsker å lokalisere sine anlegg i Norge, både gjennom reinvesteringer i eksisterende anlegg, og nyetableringer.

2. Effektmål for ekspertgruppen

Effektmål er positive effekter som i hovedsak kommer i ettertid av ekspertgruppens arbeid og rapport. Det er potensielt store effekter knyttet til ekspertgruppens anbefalinger, både knyttet til økt bedriftslønnsomhet, flere og utvidede fabrikker, og flere arbeidsplasser.

Effektmål av implementerte tiltak, enten de er basert på gruppens anbefalinger, eller fra andre innspill, bør kunne måles. For eksempel ved at:

- Norske bedrifter øker produksjonen i Norge, og utvider og moderniserer sine anlegg
- Utenlandske eiere av norske bedrifter, og utenlandske investorer vurderer Norge som aktuell lokalisering for nye anlegg og utvidelser av eksisterende anlegg
- Nye teknologier og prosesser, både norske og utenlandske, blir bygd ut i full industriskala i Norge.
- Diversifisering og integrasjon i verdikjeden der aktørene utgjør robuste tjeneste-, vare- og synergiklynger.
- Nye arbeidsplasser i verdikjeden skapes, selv om tallet andre arbeidsoppgaver forsvinner på grunn av automatisering og digitalisering.

3. Mål for ekspertgruppen

Ekspertgruppen skal utrede mulighetene for å styrke Norges konkurransevne i forhold til å trekke nyinvesteringer, nyetableringer og nye arbeidsplasser innen prosessindustrien og tilknyttede klynger/verdikjede, og legge fram konkrete tiltak som gjøre Norge attraktivt for framtidens globale prosessindustri.

Utredningen skal omfatte avklaring av fremtidig kunnskaps- og teknologi behov (ref. visjon og strategiske målsetting for Prosess21).

Arbeidet konsentreres om disse temaene:

- Definere kontekst og forutsetninger, inklusive rammebetingelser for anbefalingene
- Kartlegge nåsituasjonen: hvordan ligger norske tilbud an ift internasjonale tilbud om industri og test-steder? Hva er norske komparative fortrinn i konkurransen? Hva er barrierer mot økt attraktivitet?

- Hvilke parametere er viktig for prosessindustrien for lokalisering av nye anlegg, og hvordan er norsk konkurransekraft ift dette,
- Hva gjør andre nasjoner eller regioner for å tiltrekke seg prosessindustri
- Hva er de viktigste fremtidige kunnskaps-, markedsførings-, og eventuelle teknologibehov?
- Andre direkte eller indirekte mekanismer som påvirker lokalisering?
- Beskrive relevante megatrender (som skaper etterspørsel) sett opp imot norsk etableringstilbud: hva gir dette av mulighetsrom?
- Har Norge de riktige fysiske forutsetningene for nyetableringer mht regulerte arealer, infrastruktur, klima, naturressurser, avklarte miljøkrav, osv.?
- Har Norge politiske og regulatoriske rammevilkår for å fasilitere nye anlegg, nye teknologier raske endringer i bedriftenes behov?
- Har Norge et effektivt mottaksapparat for henvendelser om etablering? - Fra grunneiere/industriparker som evner å være vertskap, - til kommuner og lokale myndigheter som har kunnskap og kapasitet til å følge opp saksbehandling, - til nasjonale myndigheter og virkemiddelapparat som både kan tilrettelegge og stille krav?
- Er virkemiddelapparatet og rammebetingelsene i Norge tilpasset økt global konkurranse om industrilokalisering, og har vi som nasjon god nok synlighet?

Basert på kunnskap om temaene skal ekspertgruppen foreslå tiltak som kan bidra til:

- Oppmerksomhet om betydningen av vertskapsattraktivitet i næringspolitikken
- Forslag til ordninger for å fremme vertskapsattraktivitet i virkemiddelapparatet
- Forslag til politiske og regulatoriske tiltak for å bedre attraktiviteten

Fra dette analysere tilhørende ressursbehov, vekstpotensial og viktigste risiko (oppside og nedside).

4. Samarbeid og deling med andre ekspertgrupper

De viktigste grensesnittene og kunnskapsdeling for ekspertgruppe "vertskapsattraktivitet" vil være med:

- Ny prosessteknologi med redusert karbonavtrykk, inkl. CCU (Nina Dahl): Ekspertgruppen skal beskrive, vurdere og prioritere de viktigste teknologiske drivkreftene, mulighetene og barrierene for å ta i bruk ny teknologi i prosessindustrien for å redusere utslipp av klimagasser og dermed redusere det totale karbonavtrykket.
- CCS : skal beskrive og vurdere de viktigste drivkreftene, barrierene og en mulig forretningsplan for norsk prosessindustri, gitt en etablert norsk verdikjede for transport og lagring av CO₂.
- Entreprenørskap (Lars Petter Maltby) Ekspertgruppen skal beskrive og vurdere de viktigste drivkreftene, mulighetene og barrierene for å få en øket nyetablering og etterfølgende vekst av bedrifter med basis i og rundt prosessindustrien. Videre foreslå tilrettelegging for hvordan slike bedrifter/ideer kan vokse i Norge, som igjen fører til at kompetanse og arbeidsplasser forblir en nasjonal ressurs.
- Biobasert prosessindustri (Gisle Løhre Johansen): Det skal evalueres økt bærekraftig bruk av biologisk karbon og biomasse og reduserte klimagassutslipp gjennom bruk av biomasse i norske prosessindustri.
- Produktutvikling / spesialisering (Hans Erik Vatne): Sterkt fokus på teknologi, kompetanse, "grønn" vannkraft og med den norske modellen, der arbeidstaker og arbeidsgiver står sammen, har gitt konkurransefortrinn. Framover må vi satse på spesialprodukter som krever enda høyere kompetanse og bedre teknologi, og som færre konkurrenter vil være i stand til å kopiere.

5. Leveranser fra ekspertgruppen

Ekspertgruppens rapport vil inngå som en del av beslutningsunderlaget til Prosess21 og de strategiske råd og anbefalinger som skal gis. Ekspertgruppen utarbeider et kortfattet ekstrakt som inngår i Prosess 21 sin sluttrapport. Rapporten skal vise hvordan økt aktivitet innen vertskapsattraktivitet er direkte knyttet til Prosess21 sin visjon og strategiske mål.

Basert på kunnskapen som er utredet i henhold til temaene i avsnitt 3) ovenfor skal ekspertgruppen foreslå tiltak som kan bidra til:

- Oppmerksomhet om betydningen av vertskapsattraktivitet i næringspolitikken
- Forslag til ordninger som fremmer vertskapsattraktivitet i virkemiddelapparatet
- Forslag til politiske og regulatoriske tiltak for å bedre konkurransekraften til Norge som vertsnasjon for framtidens klima- og miljøvennlige prosessindustri.

Ekspertgruppen skal videre gi klare anbefalinger som forespurt i mandatet for Prosess21:

- 1) hvordan den samlede virkemiddelbruken, inkl. forskningsinnsatsen og annen innovasjonsfremmende aktivitet som angår prosessindustrien, kan innrettes for å oppnå de langsiktige klimamålene på en effektiv måte,
- 2) kostnader ved forslag til nye, eller endringer i eksisterende, FoU-programmer eller andre virkemidler, konsekvensene for prosessindustrien og virkninger på utslipp av klimagasser i Norge og internasjonalt, og
- 4) Hvilke av ekspertgruppens anbefalinger som påvirker og hvordan de påvirker visjonen og de 4 strategiske målene til Prosess21
- 5) Hva som bør nedprioriteres ved forslag som krever økte bevilgninger
- 6) Mandatet bør inneholde referanser til aktiviteter utenfor Norges grenser.

Ekspertgruppens samlede rapport kan settes sammen med ekstern lay-out-hjelp, etter samråd med styrets sekretær.

Ekspertgruppens medlemmer bidrar med kvalitetssikring av rapporten før ferdigstillelse for Prosess21 styret og offentliggjøring. Ekspertgruppen er ansvarlig for anbefalinger/råd og analyser. Ekspertgruppen er ansvarlig for å utarbeides kronikk til media og presentasjon på **YY-konferansen** i 2020 av ekspertgruppe-rapporten.

6. Arbeidsform, tidsperspektiv og ressursbehov

Ekspertgruppen er ansvarlig for anbefalinger/råd og analyser.

Arbeidet utføres i samarbeid mellom ekspertgruppens medlemmer og ekspertgruppens sekretariat. Ekspertgruppens sekretariat er ansvarlig for å innhente kunnskapsgrunnlag og sammenstille leveransene fra arbeidet.

Sluttrapporten kan eventuelt sammenstilles med ekstern hjelp etter samråd med leder av ekspertgruppen og styrets sekretær.

Det planlegges med fire møter i ekspertgruppen:

1. Oppstartsmøte, med:
 - a. Gjennomgang av mandat (formål, arbeidsform og leveranser)
 - b. Foredrag fra eksperter innen vertskapsattraktivitet
 - c. Innledende tilbakemeldinger fra ekspertgruppens medlemmer
2. Innspillmøte, der ekspertgruppens medlemmer informerer om relevante aktiviteter i egen bedrift og deler annen informasjon som kan være relevant for arbeidet. I dette møtet vil også mandatet for arbeidet i ekspertgruppen med tilhørende planer bli besluttet.

3. Evalueringsmøte, der ekspertene gir tilbakemelding på de foreløpige leveransene fra arbeidet.
4. Avslutningsmøte, for godkjenning av sluttrapport og presentasjon.

Det legges opp til heldagsmøter, hvor ekspertgruppen møtes i sin helhet.

I tillegg vil det kunne være behov, etter nærmere og individuelle avtaler, for kortere møter/video/telefon/mail med hele eller deler av ekspertgruppa.

Ekspertgruppemøtene vil arrangeres sentralt i Oslo regionen, eller der ekspertgruppen finner det hensiktsmessig, og normalt ha en varighet fra 09:00 til 15:00, om ikke annet avtales i ekspertgruppen. Dersom det er behov for å sette ut særskilte studier og/eller workshops avtales det med Prosess21-styrets sekretær.

Møtedatoer:

Møte 1: 18.september, Hydro Vækerø

Møte 2: 4. november

Møte 3: 14. januar

Møte 4: 13.februar

Slutmøte: 20.mars, 2020

7. Ekspertgruppens sammensetning

Oppdragsleder er Rolf Jarle Aaberg, Treklyngen, som leder gruppen og møtene.

Andre deltakere er:

Jan Peter Jebsen, Norsk Hydro

Oddbjørn Nilssen, Elkem

Svein Terje Strandlie, Raufoss Industripark

Per Erik Dalen, ÅKP

Gard Madsen, Herøya Industripark

Jan Gabor, Mo Industripark

Kjell Arne Grøsdal, Øra Industriområdet

Finn Kristian Aamodt, Invest in Norway / Innovasjon Norge

Representantene fra industri og industri/næringsparker bør til sammen ha kompetanse som dekker logistikk, markedsføring, teknologianvendelser (prosess og vedlikehold), IT, infrastruktur og økonomi.

Jeanette Moen, Norsk Industri,

Geir Vollseter, LO

Ekspertgruppens sekretariat; Benedicte Fasmer Waaler (IN) og Jon Johansen (SIVA)

Representant fra sekretariatet i Prosess21: Roger Strøm, Forskningsrådet

